

31 524 Beroepsonderwijs en Volwassenen Educatie

Nr. 694 Brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 mei 2026

Met deze brief ontvangt u de evaluatie van de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (hierna: SBB), uitgevoerd door KWINK Groep en Oberon. In deze brief geef ik mijn reactie op de conclusies en aanbevelingen van de onderzoekers.

SBB is een privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan (zbo) die de aansluiting tussen het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en het bedrijfsleven bevordert. SBB draagt onder andere zorg voor het erkennen en begeleiden van leerbedrijven voor stages en leerbanen, ontwikkelt en onderhoudt de kwalificatiestructuur en levert stage- en arbeidsmarktinformatie. De taken die SBB uitvoert zijn vastgelegd in de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB). SBB voert deze taken uit in opdracht van het ministerie van OCW. Binnen deze wettelijke taken voert SBB ook activiteiten uit voor andere departementen, zoals SZW.

Binnen SBB werken het beroepsonderwijs en (georganiseerd) bedrijfsleven samen in de bestuurlijke organisatie. Hier maken vertegenwoordigers van het beroepsonderwijs en bedrijfsleven afspraken om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te bevorderen. De werkorganisatie van SBB voert de taken van SBB uit.

Evaluatie conform Kaderwet zbo's

Met de overgang van de taken van de verschillende kenniscentra naar SBB in 2015, werd SBB aangewezen als een zbo en valt ze onder de Kaderwet zbo's. In artikel 39 van deze wet is bepaald dat een zbo elke vijf jaar wordt geëvalueerd op doeltreffendheid en doelmatigheid. Het onderzoek dat is uitgevoerd heeft betrekking op de periode 2020 tot en met 2024. De onderzoekers hebben de opdracht gekregen de doelmatigheid en doeltreffendheid te onderzoeken en aanbevelingen te doen ter verbetering. Naast algemene vragen zijn gerichte aandachtspunten meegegeven aan de onderzoekers, zoals rondom de interne en externe governance.¹

Context SBB – coronacrisis en Klaar voor de Toekomst

¹ In het onderzoeksrapport in de bijlage zijn de onderzoeksvragen terug te vinden die door de onderzoekers in de evaluatie zijn behandeld.

Tijdens de evaluatieperiode waren er enkele ontwikkelingen. Zo speelde in de periode 2020 – 2022 de coronacrisis een grote rol, met een tekort aan stageplekken en leerbanen als gevolg. Er zijn verschillende incidentele middelen beschikbaar gesteld om ontstane problemen op te vangen. Daarnaast heeft SBB tijdens de evaluatieperiode (2020 – 2024) – in nauw overleg met OCW - een plan opgesteld om zich gereed te maken voor de toekomst. De komende jaren daalt het budget van SBB, onder andere door het aflopen van incidentele middelen voor tijdelijke taken. SBB past op basis van het plan ‘klaar voor de toekomst’ haar organisatiestructuur, dienstverlening en personele omvang aan. Het plan bestaat onder andere uit efficiëntiemaatregelen door digitalisering van de uitvoering. De conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport moeten bezien en opgepakt worden binnen deze organisatiecontext.

Algemene appreciatie van de evaluatie

Het evaluatierapport schetst een positief beeld van SBB. De onderzoekers concluderen dat op basis van activiteiten en resultaten over 2020-2024 SBB in de uitvoering van haar taken grotendeels doeltreffend is. SBB geeft invulling aan haar wettelijke taken en de activiteiten die zij uitvoert dragen bij aan beoogde doelen. Ik onderschrijf dit beeld: SBB vervult een belangrijke rol voor de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt.

Aandachtspunten en aanbevelingen

De onderzoekers benoemen ook een aantal punten ter verbetering van de doelmatigheid en doeltreffendheid, en doen verschillende aanbevelingen gericht aan zowel SBB als aan mijn ministerie. Recent is er in de driehoek van opdrachtgever, opdrachtnemer en eigenaar afgesproken gezamenlijk een concreet plan te maken om uitvoering te geven aan de aanbevelingen. Onderstaande reactie is mijn eerste reflectie op de door de onderzoekers genoemde aanbevelingen.

1. Kwalificatiestructuur

De onderzoekers hebben zorgen over langdurige en arbeidsintensieve procedures en daarmee lage ontwikkelsnelheid van (nieuwe) kwalificaties. Zij zien dat snelle ontwikkelingen in het werkveld de kwaliteit en responsiviteit van de kwalificatiestructuur onder druk zet.

Zij doen de aanbevelingen aan OCW en SBB om te zorgen voor meer eigenaarschap in de keten van de kwalificatiestructuur, en het vergroten van de flexibiliteit in het onderhouds- en ontwikkelproces van de kwalificatiestructuur.

Het proces om komen tot nieuwe of herziene kwalificatiedossiers, is door SBB zorgvuldig ingericht. SBB is in de uitvoering hiervan mede afhankelijk van onderwijsinstellingen en bedrijfsleven. Dit leidt tot hogere kwaliteit en het

vergroten van draagvlak, maar ik herken ook dat dit soms tot lange doorlooptijden leidt. Het is van belang dat de kwalificatiestructuur bestendig is en daarmee een goede basis vormt voor de opleidingen in het mbo, maar ook dat het onderwijs flexibel kan meebewegen met ontwikkelingen op de snel veranderende arbeidsmarkt.

Om dit te verbeteren wordt er door SBB en OCW al samengewerkt aan een toekomstbestendige kwalificatiestructuur, onder andere op basis van het eerdere advies van SBB² hierover. SBB werkt aan maatregelen om processen te optimaliseren, om inhoud te harmoniseren en om passende ondersteuning te leveren. Het gaat dan bijvoorbeeld om een dynamische onderhoudsagenda, waardoor op meerdere momenten in het jaar kwalificaties aangepast kunnen worden. Dit zorgt ervoor dat kwalificaties sneller en beter aansluiten bij actuele ontwikkelingen. Dit jaar zullen we hier de eerste uitkomsten van gaan zien. Ik zal deze inspanningen goed volgen en waar nodig aanvullende maatregelen bespreken met SBB.

2. Beroepspraktijkvorming

De onderzoekers constateren dat de grip van SBB op de kwaliteit van leerbedrijven die de beroepspraktijkvorming (bpv) aanbieden, beter kan. SBB is naast de eigen waarneming ook afhankelijk van onder andere de afstemming met scholen en de bereidheid van studenten om melding te maken van een kwaliteitsprobleem tijdens de stage. De onderzoekers doen de aanbeveling aan SBB om de condities om te komen tot risicogericht toezicht bij leerbedrijven te verbeteren. Ook adviseren ze om de kwaliteit van bpv te versterken door met name in te zetten op de plekken waar winst te behalen valt. Dit kan door het gericht inzetten van bezoeken en gesprekken van SBB aan leerbedrijven waar de kwaliteit kan worden verbeterd. De BPV Monitor is volgens de onderzoekers een krachtig instrument om de kwaliteit te monitoren. Om de respons en representativiteit te verhogen bevelen de onderzoekers aan om studenten rechtstreeks te bevragen in plaats van via de praktijkbegeleiders.

De bpv is een belangrijk onderdeel van de opleiding van elke mbo-student. Het is daarom essentieel dat de begeleiding van de student op orde is en van goede kwaliteit. Helaas blijkt uit de midterm review van het Stagepact dat op teveel plekken de stagebegeleiding, vanuit school en leerbedrijf, beter kan en moet. Dit is een opgave voor mbo-instellingen, het bedrijfsleven én SBB. SBB is al aan de slag met aanpassingen aan de BPV Monitor, door onder andere na te gaan hoe ze de student beter kunnen betrekken en de respons daarmee te verhogen. In het kader

² Kamerstukken II, 31 524, nr. 592.

van Klaar voor de Toekomst is SBB ook aan het kijken hoe eigen data en informatie van samenwerkingspartners gebruikt kan worden voor meer risicogericht toezicht. De verbeteringen ten aanzien van de BPV Monitor en de beweging naar meer risicogericht toezicht zijn belangrijke eerste stappen. Ik blijf dit volgen, en blijf met SBB in gesprek om te bezien wat verder nodig.

3. Onderzoek en aanvullende taken

De onderzoekers constateren dat SBB het onderwijs en bedrijfsleven ondersteunt met eenduidige en gevalideerde cijfers, maar er onvoldoende inzicht is op welke onderzoeken het meest worden gebruikt of gewaardeerd door stakeholders. Ook omdat een prioritering van onderzoeken ontbreekt. Zij bevelen daarom aan om te werken met een meerjarenonderzoeksagenda, te zorgen voor prioritering van onderzoeken en ruimte te houden voor maatwerkvragen. Een goed voorbeeld is de ontwikkeling van de Atlas mbo en arbeidsmarkt.

Ik vind het van groot belang dat feiten en cijfers ten aanzien van aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt op één centrale plek vindbaar zijn. SBB ondersteunt het onderwijs en bedrijfsleven hiermee. Voor een doelmatige besteding van overheidsmiddelen roep ik SBB werk te maken van deze aanbeveling en een meerjarenonderzoeksagenda op te stellen, en om goed te (blijven) kijken naar de bruikbaarheid en waardering van bepaalde databronnen en onderzoeken.

4. Governance

De onderzoekers schrijven dat de samenstelling van de bestuurlijke organisatie met onderwijs en bedrijfsleven de kracht van SBB is, maar ook voor uitdagingen zorgt als het gaat om de flexibiliteit en adaptieve besluitvorming. SBB had dit zelf ook geconstateerd en heeft daarom in 2025 een evaluatie van de bestuurlijke organisatie laten uitvoeren om na te gaan of deze aansluit bij de strategische opgaven van de komende jaren. Daar zijn aanbevelingen uit gekomen waar SBB mee aan de slag is. De aanbevelingen uit de evaluatie die SBB zelf heeft laten uitvoeren gaan onder andere over het optimaliseren van de samenwerking en uitvoering, het prioriteren en afbakenen van strategische opgaven en het beter organiseren van evaluatiemomenten.

De onderzoekers van de zbo-evaluatie vinden de uitkomsten van de evaluatie van SBB ook belangrijke aandachtspunten. Zij adviseren dan ook om de aanbevelingen uit de evaluatie van de bestuurlijke organisatie prioriteit te geven en te voorkomen dat de bestuurlijke inrichting van SBB bij de volgende evaluatie opnieuw onderwerp van gesprek is. Ik onderschrijf het belang van deze aanbeveling. De afgelopen jaren is de bestuurlijke inrichting (en de voor- en nadelen ervan) regelmatig aan de orde geweest. De unieke inrichting van SBB mag geen belemmering vormen voor

flexibele en adaptieve besluitvorming. Ik zie dat SBB voortvarend aan de slag is met de aanbevelingen uit de eigen evaluatie omtrent dit punt en OCW wordt hier regelmatig over geïnformeerd. Ik verwacht dat dit tot verbetering gaat leiden.

Periodiek stelt SBB een meerjarenbeleidsagenda op, waarin zij haar strategie, doelen en aanpak van haar wettelijke taken voor een aantal jaren vaststelt. Jaarlijks stelt SBB ook een strategisch plan op, waarin zij uitwerkt wat er in de uitvoering wijzigt op basis van de meerjarenbeleidsagenda. De onderzoekers stellen vast dat de meerjarenbeleidsagenda maar beperkt richting geeft aan concrete activiteiten van de werkorganisatie of voor een verantwoording over doelbereik. Zij stellen dat de agenda richtinggevender kan worden wanneer de koppeling tussen wettelijke taken, doelen en hoe welke activiteiten daaraan bij dragen wordt versterkt. Ik merk op dat er verschillende documenten zijn (visies, plannen, agenda's) die SBB periodiek opstelt. Elk van die documenten dient een ander doel. Sommige van deze documenten dienen goed afgestemd te worden met OCW en/of met andere stakeholders, terwijl andere voor intern gebruik zijn. Het is van belang dat SBB zorgt voor voldoende duidelijkheid hierover, en de verschillende documenten goed op elkaar en de wettelijke taken afstemt. De documenten moeten SBB helpen om op haar doeltreffendheid te sturen en haar doelbereik te vergroten. Ik roep SBB op om hier de komende periode mee aan de slag te gaan, en daar stakeholders en mijzelf bij te betrekken.

Verder constateren de onderzoekers dat sturing op doeltreffendheid en doelmatigheid door de opdrachtgever en eigenaar een aandachtspunt is. Zij roepen OCW op om te zorgen voor meer zicht en grip door sturingsinformatie door het opstellen van een beleidstheorie en samen met SBB verder te werken aan de KPI's. Daarvoor staat al een goede basis: SBB heeft een KPI-dashboard gemaakt dat continue wordt doorontwikkeld. Daar is ook regelmatig met OCW het gesprek over. Ik neem de aanbeveling over het opstellen van een beleidstheorie ter harte en werk graag met SBB verder aan het uitwerken van de KPI's. Op deze manier verkrijg ik relevante sturingsinformatie die mij meer zicht en grip geven.

Ook zal ik SBB met de kaderbrief vragen om via haar meerjarenbeleidsagenda en strategisch plan haar organisatie bij te sturen op actuele activiteiten en thema's. Tevens zal ik met SBB een gezamenlijk document uitwerken over de invulling van onze samenwerking. Bij deze afspraken zal er oog zijn voor de scheiding van de rollen van opdrachtnemer, opdrachtgever en eigenaar.

5. Financiën

De onderzoekers benoemen dat de financiële context van SBB verdere sturing op doelmatigheid noodzakelijk maakt. Ze benoemen het scherper prioriteren binnen

het beschikbare budget en het maken van expliciete keuzes over welke activiteiten het belangrijkst zijn. Dat vereist ook dat SBB kritisch is op de ontwikkeling van haar personeelskosten, waarbij de onderzoekers aangeven dat met name ten aanzien van externe inhuur en uitbesteed werk besparingen mogelijk zijn.

In mijn gesprekken met SBB in de afgelopen jaren is de financiële context regelmatig onderwerp van gesprek. Het is goed om te zien dat SBB daarin stappen zet met haar plan klaar voor de toekomst. Met deze afspraken ga ik ervanuit dat SBB haar taken kan uitvoeren binnen de huidige financiële context, en daar met OCW over in gesprek blijft.

Tot slot

SBB en haar medewerkers spelen een belangrijke rol in de aansluiting van het mbo onderwijs op de arbeidsmarkt. Zij dragen er aan bij dat studenten goede stages kunnen lopen, en onderwijs krijgen dat afgestemd is op de arbeidsmarkt. Gelet op de krapte op de arbeidsmarkt en grote maatschappelijke opgaven neemt de relevantie hiervan alleen maar toe. Dat vereist dat SBB in gesprek blijft met haar samenwerkingspartners en OCW over haar taakuitoefening. De evaluatie bevat daartoe belangrijke aanbevelingen, voor SBB en voor OCW. Zowel SBB als ik zal hiermee aan de slag gaan, waarbij ik erop zal toezien dat de uitvoering voortvarend wordt opgepakt.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.M. Letschert